

Byla C-836/19

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. lapkričio 18 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Verwaltungsgericht Gera (Vokietija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. lapkričio 14 d.

Pareiškėja:

Toropet Ltd.

Atsakovas:

Landkreis Greiz

Pagrindinės bylos dalykas

Reglamentas (EB) Nr. 1069/2009 – Žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų sveikumo taisyklės – 10 straipsnis – 3 kategorijos medžiaga – Vėlesnis kategorizavimo sąlygų išnykimas – Sugedimas arba suirimas – Teisinės pasekmės – 9 straipsnis – 2 kategorijos medžiaga – Gyvūninės kilmės produktai, kurie buvo pripažinti netinkamais vartoti žmonėms dėl galimo svetimkūnių buvimo juose – Nerašytinė sąlyga, kad tai yra perdirbti ir gyvūnams šerti skirta medžiaga

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pradinis priskyrimas 3 kategorijos medžiagai išnyksta, jeigu dėl suirimo ir sugedimo dingsta tinkamumas vartoti?
2. Ar Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio f punktas turi būti aiškinamas taip, kad gyvūninės kilmės produktų arba maisto produktų, kurių sudėtyje yra gyvūninės kilmės produktų, pradinis priskyrimas 3 kategorijos medžiagai išnyksta, jeigu dėl vėlesnių suirimo ar sugedimo procesų medžiaga pradeda kelti pavojų visuomenės ar gyvūnų sveikatai?
3. Ar Reglamento Nr. 1069/2009 9 straipsnio d punktas turi būti siaurai aiškinamas taip, kad su svetimkūniais, kaip antai su pjuvenomis sumaišyta medžiaga gali būti laikoma 2 kategorijos medžiaga tik tada, jeigu ji skirta perdirbti ir gyvūnams šerti?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1774/2002 (Šalutinių gyvūninių produktų reglamentas) (OL L 300, 2009, p. 1), iš dalies pakeistas 2013 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1385/2013 (OL L 354, 2013, p. 86), visų pirma 10 straipsnio a ir f punktai bei 9 straipsnio d punktas, taip pat 8 straipsnio a punkto i ir v papunkčiai, 9 straipsnio g ir h punktai, 10 straipsnio b, c, d, e, g, h ir p punktai, 14 straipsnio a, b ir d punktai, 23, 33, 34, 36 straipsniai

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

2004 m. sausio 25 d. *Tierische Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz* (Gyvūninės kilmės šalutinių produktų šalinimo įstatymas, toliau – *TierNebG*) (BGBl. I p. 82), iš dalies pakeistas 2016 m. rugpjūčio 4 d. įstatymu (BGBl. I p. 1966), 1, 3 ir 12 straipsniai;

2005 m. birželio 10 d. *Thüringer Ausführungsgesetz zum Tierische Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz* (Tiuringijos Gyvūninės kilmės šalutinių produktų šalinimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas, toliau – *ThürTierNebG*) (*Thür GVBl.* 2005, p. 224), 2 ir 3 straipsniai;

2005 m. spalio 11 d. *Thüringer Verordnung über die Einzugsbereiche nach dem Tierische Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz* (Tiuringijos nutarimas dėl veiklos aprėpčių pagal Gyvūninės kilmės šalutinių produktų šalinimo įstatymą) (*Thür GVBl.* 2005, p. 355), 1 straipsnis;

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pareiškėja perdirba gyvūninės kilmės šalutinius produktus bei jais prekiauja. Jos klientai, be kita ko, yra gyvūnų maisto gamintojai, gyvūninių riebalų naudotojai ir biologinių dujų įmonės.
- 2 Pagrindinėje byloje nagrinėjama medžiaga, kaip nustatė prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, buvo apimta puvinio ir pelėsių ir (arba) pilna svetimkūnių (sienų ar lubų tinko atplaišų, pjuvenų). Atitinkamos talpyklos buvo surastos pareiškėjos gamybinėse patalpose atsakovui, kompetentingai vietos valdžios institucijai, atlikus patikrinimą.
- 3 Atsakovas medžiagą priskyrė prie 2 kategorijos. Kadangi pareiškėja kaip tarpinė įmonė yra registruota tik 3 kategorijos medžiagoms, atsakovas nurodė pašalinti netinkamą medžiagą ir dėl įvairių priežasčių, be kita ko, ir dėl to, kad nebuvo atskiros šaltos patalpos tarpiniam saugojimui, pats ją pašalino. Pareiškėjai buvo nurodyta sumokėti rinkliavas ir išlaidas.
- 4 Pagrindinėje byloje nagrinėjamas sprendimas, kuriuo atsakovas patvirtino nurodymą pašalinti netinkamą medžiagą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turi nuspręsti, ar šis administracinis aktas yra neteisėtas ir pažeidžia pareiškėjos teises. Visų pirma jis turi įvertinti, ar atsakovas pagrįstai priskyrė netinkamą medžiagą prie 2 kategorijos.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 5 Pareiškėjos manymu, nei suirimas ir sugedimas, nei svetimkūnių buvimas savaime nelemia priskyrimo iš karto prie 2 kategorijos.
- 6 Ji teigia, kad iš Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio d punkto matyti, jog suirusi ir sugedusi medžiaga iš esmės gali būti perdirbama pagal Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio a ir b punktus. Tokią medžiagą nebūtina „pašalinti“. Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio f punktas pagal savo tikslą taikomas tik dideliems gyvūnų ligų keliamiems pavojams. Šiuo atžvilgiu sugedusi, pelėsio ar puvinio apimta mėsa kelia menką pavojų. Masinė infekcija negalima. Pelėsis gali būti pavojingas tik jau sergančių arba alergiškų žmonių sveikatai.
- 7 Tinkamumas vartoti, pareiškėjos teigimu, neturi reikšmės, nes 3 kategorijos medžiaga nebuvo skirta maistui. Akivaizdu, kad Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio h punkte nurodytų 3 kategorijos medžiagų vartojimas maistui kelia pavojų sveikatai. Tačiau šios medžiagos vis vien priskiriamos prie 3 kategorijos. Be to, paprastai galima preziumuoti, kad maisto atliekose (Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio p punktas) būna pelėsio, sugedusių produktų ir puvinio bakterijų, tačiau tai netrukdo laikyti medžiagų 3 kategorijos medžiagomis.
- 8 Pareiškėjos manymu, tai reiškia, kad pavojaus visuomenės ir gyvūnų sveikatai nekėlė netgi 2 kategorijos medžiaga užteršta 3 kategorijos medžiaga. Kaimynų

noras nejausti ore nemalonių kvapų nėra pagrindas suponuoti, kad kilo šioje nuostatoje apibrėžiamas pavojus ir kad dėl to medžiaga turi būti pašalinta.

- 9 Pareiškėja taip pat mano, kad svetimkūnių buvimas nėra pagrindas priskirti medžiagą prie 2 kategorijos tol, kol yra įmanoma mechaniškai juos atskirti. Vienas iš jos tipiškų uždavinių yra šalinti svetimkūnius (pavyzdžiui, dešros pakuotes, į nosį veriamus žiedus ir ausų įsagas).
- 10 Atsakovo manymu, tuo atveju, kai medžiaga, kuri iš pradžių buvo priskirta prie 3 kategorijos, apninka puvinys, ji tampa 2 kategorijos medžiaga.
- 11 Kaip mano atsakovas, Reglamente Nr. 1069/2009 neapsiribojama tik potencialiai galinčiais sukelti ligas pavojais. Pagal šio reglamento 10 straipsnio f punktą medžiaga nebegali būti priskirta prie 3 kategorijos jau tada, kai ji kelia pavojų visuomenės ir gyvūnų sveikatai. Siekiama neleisti tokiai medžiagai patekti į maisto ar pašarų grandinę. Tai visiškai pateisinama atsižvelgiant į tai, kad puvinys ar irimas susiję su gerokai išaugusiu bakterijų kiekiu (gedimo sukėlėjai, sveikatai kenksmingos bakterijos, toksinai). Kiek pagal Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio p punktą prie 3 kategorijos priskiriamos ir (ne tarptautinių maršrutų transporto priemonėse susidariusios) maisto atliekos, tai neatleidžia nuo prievolės vertinti šią medžiagą remiantis Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio f punktu. Faktiniai pokyčiai ir atitinkamas pavojaus lygis turėtų būti vertinami atsižvelgiant į aktualią paskirtį. Tai patvirtina ir faktas, kad reglamento leidejas nuostatą suformulavo esamuoju laiku.
- 12 Dėl svetimkūnių atsakovas irgi remiasi tuo, kad svetimkūnių, kurie be didesnių sunkumų mechaniškai gali būti pašalinti, buvimas nereiškia, kad medžiaga turi būti priskirta prie 2 kategorijos. Tačiau kitokia situacija, jo manymu, yra tada, kai medžiaga, kaip antai nagrinėjamu atveju, visa yra užteršta įvairaus dydžio tinko ar mūro likučiais ar labai smulkiomis medžio liekanomis ir plastiko dalelėmis.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Pirmasis ir antrasis klausimai

- 13 Nagrinėjamoje byloje kyla klausimas, ar medžiaga, kuri anksčiau buvo tinkama vartoti žmonėms (Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio a punktas) arba nekėlė pavojaus sveikatai (Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio f punktas), bet vėliau buvo apnikta puvinio ir (arba) pelėsio, turi būti priskirta nebe prie 3 kategorijos, o prie prastesnei kategorijos. Jeigu tai ne 3 ir ne 1 kategorijos medžiaga, gyvūninės kilmės šalutiniai produktai priskirtini prie 2 kategorijos (Reglamento Nr. 1069/2009 9 straipsnio h punktas).
- 14 Šioje byloje nagrinėjama iš esmės Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio a arba f punkte apibrėžiama medžiaga.

- 15 Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio a punkte remiamasi tuo, kad gyvūnų skerdenos ir paskerstų gyvūnų dalys yra tinkamos vartoti žmonėms, bet nėra skirtos žmonių maistui dėl komercinių priežasčių. Tinkamumo vartoti žmonėms sąvoka tiesiogiai nesiejama su pavojaus sąvoka; tinkamumas vartoti žmonėms nustatomas mėsą patikrinus. Jeigu medžiaga tinkama vartoti žmonių maistui, ji neabejotinai nekelti grėsmės visuomenės ir gyvūnų sveikatai. Tačiau, kaip rodo Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio b punktas, jeigu medžiaga buvo įvertinta kaip netinkama vartoti žmonėms, priskirti ją prie 3 kategorijos leidžiama tik tuo atveju, kai nenustatyti jokie žmonėms ar gyvūnams užkrečiamų ligų požymiai.
- 16 Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio f punkte apibrėžiama medžiaga yra gyvūniniai produktai arba maisto produktai, kurių sudėtyje yra gyvūninių produktų, kurie dėl komercinių priežasčių, gamybos problemų, pakuotės defektų ar kitų trūkumų, nekelti pavojaus visuomenės ar gyvūnų sveikatai, nebėra skirti vartoti žmonėms.
- 17 Kai 3 kategorijos medžiaga pradeda irti arba ją apninka puvinys ir pelėsis, atsiranda toksinų, dėl kurių medžiaga tampa iš esmės nebetinkama vartoti žmonėms ir pradeda kelti pavojų visuomenės ir gyvūnų sveikatai. Kyla klausimas, ar šie pokyčiai reiškia, kad medžiaga turi būti priskirta prie kitos nei ankstesnė kategorijos.
- 18 Ir Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio a punkto formuluotėje, ir 10 straipsnio f punkto formuluotėje remiamasi ne vien infekcinėmis užkrečiamomis ligomis ar potencialiai galinčiais sukelti ligas pavojais. Toks apribojimas neišplaukia iš Reglamento Nr. 1069/2009 konstatuojamųjų dalių. Tiesa, 1 konstatuojamojoje dalyje pripažįstama, kad reglamentas priimtas po praeityje įvykusių krizių, susijusių su snukio ir nagų ligos protrūkiais ir užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų, pavyzdžiui, galvijų spongiforminės encefalopatijos (GSE), išplitimo. Tačiau reglamento leidėjas kartu atsižvelgė ir į dioksinų buvimą pašaruose, taigi į cheminius junginius, kurie kelia riziką visuomenės ir gyvūnų sveikatai. Pagrindinis reglamento tikslas – pavojaus visuomenės ir gyvūnų sveikatai kontrolė ir maisto bei pašarų grandinės saugos užtikrinimas (žr. Reglamento Nr. 1069/2009 1 straipsnį ir 11 konstatuojamąją dalį). Atitinkamai neapsiribojama vien tik pavojumi, kuris kyla žmonių sveikatai. Kartu reglamento leidėjas, priimdamas Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio d punktą, aiškiai parodo, kad suirimas ir sugedimas kelia pavojų visuomenės ir gyvūnų sveikatai. Be to, Reglamento Nr. 1069/2009 8 ir paskesniuose straipsniuose reglamento leidėjas naudoja labai įvairias formuluotes: „gyvūnų, įtariamų užsikrėtus USE“ (8 straipsnio a punkto i papunktis), „laukinių gyvūnų, įtariamų užsikrėtus žmones ar gyvūnus galinčiomis užkrėsti ligomis“ (8 straipsnio a punkto v papunktis) arba „nepriimtina pavojų visuomenės ar gyvūnų sveikatai“ (14 straipsnio d punktas); tai leidžia manyti, kad su pavojumi „tik“ sveikatai, kuris minimas Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio f punkte, nesiejami jokie platesni reikalavimai.

- 19 Reglamento Nr. 1069/2009 9 straipsnio g punktas irgi rodo, kad po skerdenos ir mėsos patikrinimo nustatyti medžiagos pakitimai gali būti pagrindas priskirti ją prie kitos kategorijos. Tiesa, atitinkama aplinkybė šiuo atveju yra aiškiai įvardyta.
- 20 Nagrinėjamu atveju visų pirma neturi reikšmės, kad ši medžiaga nebėra skirta žmonių maistui, nes, kaip nustatyta Reglamento Nr. 1069/2009 2 straipsnio 1 dalyje, šis reglamentas apskritai taikomas tik šalutiniams gyvūniniams produktams ir jų gaminiams, kurie nėra skirti vartoti žmonėms, bei produktams, kurie ūkio subjekto nekeičiamu sprendimu yra skirti kitiems tikslams, nei žmonėms vartoti. Tiesa, priskyrimo prie 3 kategorijos, t. y. kategorijos, kuriai priklausančios medžiagos kelia tik nedidelę riziką, tikslais reglamento leidėjas sukūrė rizikos grupes, iš dalies remdamasis tinkamumu vartoti žmonėms ar pavojaus visuomenės ir gyvūnų sveikatai nebuvimu (10 straipsnio a, f ir g punktai). Tikrinti kitų medžiagų pavojingumo jis nereikalavo, nes jos, reglamento leidėjo vertinimu, kelia tik nedidelį pavojų (10 straipsnio e punktas). Kitos medžiagos neturi turėti jokių žmonių ar gyvūnams užkrečiamų ligų požymių (10 straipsnio b punkto i papunktis, c, d ir h punktai).
- 21 Kiek reglamento leidėjo (Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio a, f ir g punktuose) naudojamas esamasis laikas pasitelkiamas kaip argumentas, kad šios medžiagos prie 3 kategorijos gali būti priskiriamos tik tol, kol atitinka nustatytas sąlygas (t. y. yra tinkamos vartoti žmonėms ir nekelia pavojaus visuomenės ir gyvūnų sveikatai), pažymėtina, jog yra visiškai neaišku, kodėl tokie apribojimai netaikomi tam tikroms kitoms Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnyje minimoms grupėms. Visų pirma nelogiška tai, kad būtojo laiko naudojimas Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio b punkto i papunktyje tokiu atveju reikštų visiškai kitokią išvadą. Lieka neaišku, kodėl kai pagal Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio b punkto i papunktį netinkama vartoti žmonėms pripažinta medžiaga, kuriai mėsos patikrinimo metu nenustatyti jokie užkrečiamų ligų požymiai, vėliau sugenda arba suyra, ji turėtų būti traktuojama kitaip nei pagal Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio a punktą. Juk akivaizdu, kad medžiaga netapo potencialiai keliančia mažesnę pavojų.
- 22 Tačiau kad pradinis priskyrimas prie pavojaus kategorijos neturėtų būti keičiamas po to, kai medžiaga suyra ir yra apninkama puvinio, rodo Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio d punktas. Jame nustatyta, kad 3 kategorijos medžiagas leidžiama perdirbti, be kita ko, ir į gyvūnų ėdalą, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra 3 kategorijos medžiaga, kuri pasikeitė dėl suirimo ar sugedimo taip, kad naudojama produkte kelia nepriimtina pavojų visuomenės ar gyvūnų sveikatai. Iš šios nuostatos būtų galima daryti išvadą, kad suirimas ir sugedimas bet kuriuo atveju iš esmės neturi įtakos medžiagos priskyrimui prie 3 kategorijos, o apribojimai turi būti taikomi tik ją naudojant. Tik kai suirimas ir sugedimas pasiekia tokį laipsnį, kad produktas pradeda kelti nepriimtina pavojų visuomenės ar gyvūnų sveikatai, tokios medžiagos pagal 14 straipsnio d punktą nebeleidžiama naudoti gyvūnų pašarams arba organinėms trąšoms ar dirvožemį gerinančioms medžiagoms gaminti. Tokiu atveju pagal Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio d punktą medžiaga naudoti draudžiama, tačiau ją galima sudeginti kaip atliekas

(Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio a punktas), utilizuoti arba šalinti bendrai deginant, jei medžiaga yra atliekos (Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio b punktas), arba šalinti patvirtintame sąvartyne po perdirbimo (Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio c punktas).

- 23 Gali būti, kad Reglamento Nr. 1069/2009 14 straipsnio d punkte reglamentuojama tik medžiaga, kurią reglamento leidėjas priskyre prie 3 kategorijos aiškiai nepaminėdamas, kad ji neturi kelti pavojaus visuomenės ir gyvūnų sveikatai arba kad ji turi būti tinkama vartoti žmonėms. Tačiau bet kuriuo atveju nėra akivaizdu, kodėl Reglamento Nr. 1069/2009 10 straipsnio e punkte minimiems šalutiniams gyvūniniams produktams, gautiems gaminant žmonėms vartoti skirtus produktus, supuvimo ir suirimo atveju turėtų būti taikomi kitokie kriterijai nei anksčiau buvusių tinkamų žmonėms vartoti skerdenų arba žmonių maistui jau perdirbtų produktų atveju.

Trečiasis klausimas

- 24 Reglamento Nr. 1069/2009 9 straipsnio d punkte nustatyta, kad gyvūninės kilmės produktai, kurie buvo pripažinti netinkamais vartoti žmonėms dėl galimo svetimkūnių buvimo šiuose produktuose, priskiriami prie 2 kategorijos.
- 25 Tačiau iš 2011 m. vasario 25 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 142/2011, kuriuo įgyvendinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės, ir Tarybos direktyva 97/78/EB dėl tam tikrų mėginių ir priemonių, kuriems netaikomi veterinariniai tikrinimai pasienyje pagal tą direktyvą (OL L 54, 2011, p. 1), IV priedo I skyriaus 4 skirsnio 3 punkto matyti, kad medžiagos priskyrimą prie 2 kategorijos lemia ne bet kokių svetimkūnių (pavyzdžiui, pakuotės ar metalinių gabalų) buvimas. Veikiau šioje normoje nustatyta, kad 3 kategorijos medžiagas perdirbančios gamyklos turi turėti veikiančią įrangą svetimkūniams šalutiniuose gyvūniniuose produktuose ar jų gaminiuose nustatyti, jeigu tai yra perdirbimo medžiagos, skirtos pašarams. Tokie svetimkūniai turi būti pašalinti prieš perdirbant arba perdirbimo procese. Tokia norma buvo dar 2002 m. spalio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1774/2002, nustatančiame sveikatos taisyklės gyvūninės kilmės šalutiniams produktams, neskirtiems vartoti žmonėms (OL 2002 L 273, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 37 t., p. 92). Tiesa, apribojanti formuluotė „skirtos pašarams“ liudija, kad svetimkūnių buvimas turi reikšmę ne kiekvienos paskirties atveju. Visų pirma turint galvoje galimą sudeginimą kaip atliekos arba biodyzelino gamybą nematyti, kiek šiuo atžvilgiu būtina išvengti pavojų.